

Per la ruta verdagueriana de la Plana de Vic

M. Carme Montaner

El 9 d'abril de 2011 la Societat Catalana de Geografia va organitzar la sortida de primavera a la Plana de Vic, on es realitzà una ruta "Verdagueriana" tot seguint les empremtes del poeta per la seva terra natal. La idea era de dur a terme una reflexió sobre geografia i literatura i més concretament sobre un fenomen que ens els darrers anys ha proliferat per tot Catalunya: les rutes literàries. Per parlar de tot plegat s'escollí d'exemple l'autor nacional més conegut, Jacint Verdaguer, i es visitaren alguns dels indrets de la Plana de Vic on va viure i que han estat patrimonialitzats.

De bon primer visitàrem les Masies de Voltregà, un municipi amb poblament dispers i d'una gran extensió, que fins fa poc no tenia un nucli urbà desenvolupat i que n'envolta un altre de molt petit i pràcticament tot urbanitzat: Sant Hipòlit de Voltregà. Anàrem fins a l'Ajuntament, recentment traslladat a la Casa Forta del Despujol, dels segles XV-XVIII, antiga casa dels marquesos de Palmerola. Envoltada d'un jardí romàntic ha estat declarada bé cultural d'interès nacional. Allà ja ens esperava Carme Torrents, directora de la Fundació Verdaguer i la casa-museu Verdaguer de Folgueroles, que ens acompanyà tota la jornada. A l'Ajuntament de les Masies de Voltregà, visitàrem l'exposició "Desencís d'un paisatge", elaborada l'any 2002 per la casa-museu Verdaguer en ocasió del centenari de la seva mort. Seguidament anàrem al Santuari de la Gleva, on Verdaguer fou reclus, entre 1893 i 1895, per ordre del bisbe de Vic. Visitàrem el magnífic temple barroc i la cambra del poeta, i gaudírem de les explicacions del rector de la Gleva, així com de Joaquim Ma. Puigvert i Jaume Ayats.

Després ja férem camí cap al poble natal del Verdaguer, Folgueroles, situat en un extrem de la Plana on comencen a enfilarse les Guilleries. Aquí el gruix dels participants va fer una petita caminada fins a l'ermita de Sant Jordi de

Puigseslloses, situada en un extrem allunyat del municipi, on el poeta cantà missa. Allí gaudírem d'una bona vista de la Plana, tot escoltant els versos que d'aquest paisatge va escriure Verdaguer i que van ser magníficament recitats pel consoci Pere Andreu. També vam poder apreciar els contrastos del paisatge entre l'idíl·lic indret de l'ermita, amb una magnífica vista del Pirineu i just a sota les obres d'ampliació de l'Eix Transversal i de construcció de la MAT (línia elèctrica de Molt Alta Tensió). Cal remarcar que tot i tractar-se d'un dissabte del mes d'abril va fer un temps més propi del mes de juliol, amb un sol que va fer-nos el camí un xic més feixuc del que és habitual. Els qui varen quedar-se a Folgueroles van poder gaudir d'una visita guiada a la casa-museu. Vam dinar tots junts en un restaurant a la plaça de la mateixa població.

A la tarda vam conèixer pròpiament la ruta literària acompanyats per Anna Maluquer, una gran rapsoda especialitzada en Jacint Verdaguer. La intensitat de la calor, que no va minvar en tot el dia, va aconsellar de fer la sessió dins de l'església de Folgueroles, on poguérem escoltar diversos poemes dedicats al seu poble, al Pirineu i fins als costums de la gent de la contrada. Després ens vam desplaçar a l'ermita de la Damunt, en el mateix poble on continuà la ruta literària.

Finalment vam celebrar una taula rodona a l'Ajuntament de Folgueroles amb el títol *Espais escrits: geografia, literatura i turisme*, que comptà amb la participació de Carles Baronet, alcalde de Folgueroles; Carme Torrents, directora de la casa-museu Verdaguer de Folgueroles i membre de la junta d'*Espais Escrits*, l'associació que agrupa les cases i museus vinculats als llegats dels escriptors dels Països Catalans; Joan Pujolar, autor d'un treball on examina les trajectòries de representació del paisatge i del territori nacional a través de la literatura en tres territoris de minoria lingüística; i Carme Montaner en nom de la SCG.

Es remarcà la importància de poder disposar d'un valor en aquest cas literari com a element de projecció i dinamitzador del poble. Se'ns explicaren algunes experiències i com pel fet de tenir un valor com el del poeta, Folgueroles es pot posicionar en relació a d'altres viles i ciutats molt més destacades pel que fa al nombre d'habitants. Des de la SCG s'apuntà la possibilitat d'estudiar també com el fenomen Verdaguer ha sigut entès i utilitzat en diferents èpoques històriques i com han anat deixat empremtes a cada una d'elles. La visita finalitzà amb una visita col·lectiva a la casa-museu, els que encara no ho havien fet, i amb l'adquisició de la típica "coca del mossèn".

Casa Forta del Despujol (les Masies de Voltregà).

Foto: J. Burgueño

Explicacions de Jaume Ayats al santuari de la Gleva.

Foto: P. Alegre.

Anna Maluquer recitant Verdager a l'arboretum plantat vora l'ermita de N. S. de la Damunt.
Foto: C. Montaner.

Taula rodona a Folgueroles. D'esquerra a dreta: Carme Torrents, Joan Pujolar, Carles Baronet i Carme Montaner.
Foto: E. Bertran.

Per la via romana del Capsacosta: de Sant Salvador de Bianya a Sant Pau de Segúries

Francesc Nadal

La sortida realitzada per la SCG el 4 de juny de 2011 va consistir a recórrer un tram de l'antiga "Via Annia", que els romans construïren per tal de connectar l'extensa àrea agrícola de la vall del Fluvià amb els jaciments miners de l'alta Garrotxa i del Ripollès. La "Via Annia" començava prop de Figueres i, a partir d'allà, es dirigia, en sentit oest, vers Besalú, Castellfollit de la Roca i la plana de Bianya. Al bell mig d'aquesta plana el seu traçat canviava d'orientació i s'enfilava, de forma decidida, cap a la collada de Capsacosta, situada més al nord.

A partir d'aquesta collada, que separa les actuals comarques de la Garrotxa i el Ripollès, la via es dirigia, des de l'actual municipi de Sant Pau de Segúries, fins a Camprodon i el coll d'Ares. Allà connectava amb la "Via Vallespirana", que tot seguint el curs del riu Tec s'ajuntava amb la "Via Domitia" en el terme municipal del Voló (el Rosselló). El caràcter relativament marginal de la "Via Annia" dins de l'àmplia xarxa viària que els romans bastiren a Hispània ha estat un factor determinant que sigui una de les vies romanes millors conservades de la península Ibèrica.

El recorregut es va iniciar al pla de Bianya, prop de Sant Salvador de Bianya, a uns quatre-cents metres d'altitud. Des del punt de partida, es va seguir, pujant sense descans, la calçada romana, l'estat de conservació de la qual és, com van poder comprovar els assistents, en alguns trams, excel·lent. Al llarg del recorregut es van poder veure diferents elements d'aquesta via (empedrat, murs de contenció, guarda-rodes, desguassos), els quals van donar-nos una idea de la magnitud i importància d'aquesta extraordinària obra d'enginyeria romana.

La pujada va ser escalada amb bon tremp i millor cara pels expedicionaris fins assolir el seu punt més elevat a la collada de Capsacosta, situada a 972

metres d'altitud. I, un poc més avall d'aquesta divisòria d'aigües entre les conques del Ter i del Fluvià, la font de l'Arç va acollir-los per a l'avitualment imprescindible de cara a no defallir durant el darrer tram de la sortida que, bo i seguint un camí que fa una suau baixada, discorre fins l'església de Sant Pau Vell, situada a uns 760 metres d'altitud, punt final del recorregut. Mitja hora de camí efectuat sota una sorollosa tempesta, la qual va desfermar-se tot just acabats de dinar i que va posar a prova les botes de muntanya, la roba d'abric i els impermeables i capelins recomanats encaridament a la presentació de la sortida.

Després d'una ben merescuda restauració complementària a la cafeteria del càmping "Els Roures" de Sant Pau de Segúries, una estona durant la qual es van poder eixugar camals de pantalons, mànegues d'anorac i altres abillaments xops d'aigua, l'autocar va conduir el grup a la propera localitat de Sant Joan de les Abadesses per a rendir detallada visita al temple, claustre i museu de l'antic cenobi. Amb la pluja a la baca fins el Figaró, l'expedició va reingressar a Barcelona.

Inici del recorregut, assenyalat per un 'mil·liari' modern.
Fotos de J. Burgueño.